

**Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden**

## 1712

Vragen van het lid **Nordkamp** (GroenLinks-PvdA) aan de Minister van Defensie over *een Amerikaanse «kill switch» in de F-35 straaljagers* (ingezonden 11 maart 2025).

Antwoord van Staatssecretaris **Tuinman** (Defensie) (ontvangen 24 maart 2025).

**Vraag 1**

Bent u bekend met het bericht van Bild<sup>1</sup> en het bericht van Financial Times<sup>2</sup> over zorgen over een Amerikaanse «kill switch» in de F-35 straaljagers?

**Antwoord 1**

Ja.

**Vraag 2**

Hoe beoordeelt u de uitspraken van Joachim Schranzhofer, hoofd communicatie van het bedrijf Hensoldt, (dat een technische samenwerkingspartner is van de F-35-fabrikant Lockheed Martin) dat de zogenaamde «kill switch» in de F-35 «meer dan alleen een gerucht» is? Deelt u de zorgen over een dergelijke «kill switch»?

**Antwoord 2**

Defensie is niet op de hoogte van het bestaan van een «kill switch» in de F-35. Wij delen dan ook niet de zorgen hierover.

**Vraag 3**

Kunt u uitsluiten dat er sprake is van een dergelijke «kill switch» in de F-35 of andere Amerikaanse wapensystemen? Kunt u dit antwoord onderbouwen?

**Antwoord 3**

Door het F-35 Joint Program Office (JPO) is uitdrukkelijk bevestigd dat er geen sprake is van een «kill switch» in de F-35. De F-35 wordt ontwikkeld, ingezet en onderhouden als een gemeenschappelijk platform dat rust op een

<sup>1</sup> Bild, 8 maart 2025, «Angst vor Trumps «Kill Switch»» (<https://www.bild.de/politik/ausland-und-internationales/koennen-trumps-usa-deutsche-f-35-kampjets-abschalten-67caea2826fa62156939571e>)

<sup>2</sup> Financial Times, 9 maart 2025, «Can the US switch off Europe's weapons?» (<https://www.ft.com/content/1503a69e-13e4-4ee8-9d05-b9ce1f7cc89e>)

sterk partnerschap met de VS en andere landen over de gehele wereld. De F-35 is daarmee een gemeenschappelijke inspanning die de expertise en bijdragen van alle deelnemende landen integreert. Het F-35 programma is gebaseerd op afspraken met alle F-35 landen op basis waarvan alle F-35 gebruikers de noodzakelijke capaciteiten hebben om de F-35 effectief in te zetten en te onderhouden.

Vraag 4

Welke Amerikaanse wapensystemen zijn er momenteel in gebruik bij Defensie?

Antwoord 4

Naast de F-35's zijn onder meer de volgende Amerikaanse wapensystemen in gebruik bij Defensie: Chinooks, Apaches, Reaper, Patriot en Stinger.

Vraag 5

Heeft Defensie toegang tot de broncodes van alle in gebruik genomen Amerikaanse wapensystemen?

Antwoord 5

Nee.

Vraag 6

Kunt u garanderen dat Nederland volledige operationele soevereiniteit heeft over onze wapensystemen van Amerikaanse origine of behoudt Amerika controle over de inzet van Amerikaans geproduceerd wapentuig? Kunt u aangeven op basis waarvan u deze garantie wel of niet kan geven?

Antwoord 6

Ja. Nederland heeft operationele soevereiniteit over van oorsprong Amerikaanse wapensystemen. Van controle van de VS over de inzet van deze wapensystemen is geen sprake. Alleen wanneer de VS besluit de aanvoer van reserveonderdelen te blokkeren, heeft dat implicaties voor de inzet en het voortzettingsvermogen van door Nederland gebruikte wapensystemen die van oorsprong Amerikaans zijn.

Vraag 7

Zijn u voorbeelden bekend van hoe de VS in het verleden door hun geleverde wapensystemen hebben beperkt, bijvoorbeeld door softwaresloten, geöfening of afhankelijkheid van de Amerikaanse toeleveringsketen?

Antwoord 7

Nee.

Vraag 8

Welke consequenties zou het voor Nederland, of andere Europese bondgenoten, hebben als de VS van oorsprong Amerikaanse wapensystemen zouden beperken of uitschakelen?

Antwoord 8

Zie het antwoord op vraag 6.

Vraag 9

Zijn er voldoende voorraden van onderdelen om in het geval van een hiaat in ondersteuning de afhankelijkheid van de Amerikaanse toeleveringsketen tijdelijk te ondervangen? Zo ja, met wat voor periode wordt rekening gehouden bij het aanleggen van dergelijke voorraden?

Antwoord 9

De huidige voorraden van de krijgsmachtsdelen zijn ingericht om de gereedstelling te ondersteunen. Deze ondersteuning is gebaseerd op jarenlange ervaring met de leveranciers. Dit geldt dus ook voor de hoogte van de voorraden. Per wapensysteem zijn contracten afgesloten om deze ondersteuning aan de gereedstelling mogelijk te maken.

Vraag 10

Deelt u de mening dat Defensie in principe toegang zou moeten hebben tot de broncode van al ons materieel om afhankelijkheden in software-ondersteuning te verminderen en dat er anders geen sprake kan zijn van operationele soevereiniteit?

Antwoord 10

Nee. Om toegang tot de broncode te krijgen zou Defensie hiervoor een licentie moeten verkrijgen. Hier zijn hoge kosten aan verbonden omdat de betrokken bedrijven hun investering in de ontwikkeling van deze software gecompenseerd willen zien. In dat geval moet Defensie bij de aanschaf en instandhouding van wapensystemen rekening houden met aanzienlijke kostenstijgingen. Verder legt de Amerikaanse wet- en regelgeving beperkingen op aan de verspreiding van en toegang tot Amerikaanse technologie. Tenslotte heeft Defensie in veel gevallen niet de technische kennis om dergelijke software zelf te onderhouden.

Bij ieder investeringsproject wordt vooraf nagedacht over de instandhouding en onderhoud gedurende de levensduur. Daarbij kunnen afhankelijkheden optreden van andere landen en/of bedrijven. Op basis van een risicoanalyse wordt per project bekeken welke afhankelijkheden aanvaardbaar zijn en welke risico-mitigerende maatregelen getroffen moeten worden.

Vraag 11

Kunt u deze vragen afzonderlijk en vóór het commissiedebat Informele Raad Buitenlandse Zaken Defensie, te houden op 25 maart 2025, beantwoorden?

Antwoord 11

Ja.